

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Aluehallintoviraston päätös Kemijoen ja Raudanjoen kalatalousvelvoitteiden muuttamisesta

Lapin kalatalousaluepäivät 6.11.2024

Elias Rauhala

AVI:n päätös

- Lapin ELY-keskus katsoo, että AVI on tarkastellut päätöksessään oikein olosuhteiden muuttumista vesistöalueella ja päätyntynyt oikeaan lopputulokseen olosuhteiden muuttumisen arvioinnin osalta.
- Lapin ELY-keskus katsoo niin ikään, että kalataloudellinen vahinko on määritelty päätöksessä määrällisesti oikein

AVIn päätös, LAPELY valitus, yleisesti näkemyselystä

- Lapin ELY-keskus katsoo, että Lapin ELY-keskuksen hakemuksessaan esittämät vaatimukset ja/tai toimenpiteet velvoitesisällöksi siirtävät velvoitehoidon painopisteen selkeämmin luontaiseen lisääntymiseen perustuvaan ja pitkäjänteiseen koko jokiekosysteemiä palvelevaan kokonaisuuteen.
- AVI:n päätöksen keskeinen velvoitesisältö heijastelee edelleen vahvasti istutuskeskeistä kompensatiota kalataloudellisten haittojen korvaamiseksi – laajat istutusvelvoitteet voi muodostua riskiksi ekologisesta näkökulmasta (LUKE lausunto)

AVIn päätös, LAPELY valitus, toteutettavuus selvitys, vanhat uomat

- AVI on päätöksessään lisäksi epäloogisesti ja lainvastaisesti hylännyt Lapin ELY-keskuksen hakemuksessaan esittämän vaatimuksen teknis-taloudellisesta ja biologisesta toteutettavuus selvityksestä ja suunnitelmasta vanhojen uomien vesittämiseksi. Vaikka Lapin ELY-keskus on katsonut, että selvitysvelvoite tarvitaan nimenomaan asian selvittämiseksi, on AVI hylännyt selvitys vaatimuksen selvittämällä itse asian ilman asianmukaisia lähtötietoja ja päätynyt hylkäämään selvitysvelvoitteen.
- Lapin ELY-keskus katsoo, että KHO 993/2023 johdettavista tulkinnoista käsin vesienhoitosuunnitelmaa ja -toimenpideohjelman ei ole riittävästi huomioitu päätöksessä

AVIn päätös, LAPELY valitus, lupaehtojen tarkistaminen

- AVI on päätöksessään lisäksi lainvastaisesti hylännyt Lapin ELY-keskuksen hakemuksessaan esittämän vaatimuksen lupaehtojen tarkistamisesta.
 - Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun 2018:23:n perusteella tällainen määräys voidaan kuitenkin antaa
- Tällaisen lupamääräyksen antaminen on perusteltua sen vuoksi, että luvassa rakennettavaksi määrätyn kalatien toimivuus on epävarmaa, mikä saattaa edellyttää kalatien toimivuuden parantamistoimia myöhemmin.

AVIn päätös, LAPELY valitus, määräysten tarkkuudesta

- Lapin ELY-keskus katsoo, että AVI:n velvoitemääräykset ovat puutteellisia tarkkuuden osalta. **Lähtökohtaisesti velvoitemääräysten tulee olla sitovia, selkeitä ja tarkkoja.**
 - Parasta käytettävissä olevaa tekniikkaa ja parhaita kalankulun mahdollistavia käytäntöjä ei ole määritelty päätöksessä eikä muualla lainsäädännössä eikä niistä ole muutenkaan olemassa yleisesti hyväksyttyä standardia
 - Lapin ELY-keskuksen näkemyksen mukaan kyseisten määräysten osalta tulisi määritellä tarkemmin, mitä niillä tarkoitetaan (ks. KHO 2019:172).
 - Lisäksi houkutusvirtaamalle ja rakenteiden toiminta-ajalle tulee antaa täsmälliset määräykset

AVIn päätös, LAPELY valitus, toimivuusvelvoite

- Lapin ELY-keskus katsoo, että toimivuusvelvoite on kriittinen vaatimus velvoitteen tosiasialliselle toimivuudelle. Vesilain soveltamiskäytännössä toiminnanharjoittaja vastaa toimenpidevelvoitteiden toteuttamisesta ja niiden tarkoituksen saavuttamisesta, joten toimivuusvelvoite ei voi olla kohtuuton – toimivuusvelvoite tulee asettaa.

AVIn päätös, LAPELY valitus, istutusvelvoitteesta

- Lapin ELY-keskus toteaa, että aluehallintoviraston lupamääräyksen mukainen huomattavan suuri ja merialuepainotteinen lohen ja meritaimenen istutusvelvoite on sellaisenaan ongelmallinen ja sisältää monia riskejä.
 - Huomattavan suuri vaelluspoikasten istutusmäärä voi voimistaa kilpailua ja vaikuttaa negatiivisesti syönnösvaelluksella oleviin istukaspoikasten ja toisaalta myös luonnonjoista (Tornionjoki ja Simojoki) peräisin olevien lohen ja meritaimenen vaelluspoikasten eloonjääntiin
 - Lapin ELY-keskus toteaa, että aluehallintoviraston vaihtoehdossa ei ole selkeää päämäärää, mihin mennessä istutuskeskeisestä velvoitehoidosta on tarkoitus luopua.

AVIn päätös, LAPELY valitus, nahkiaisesta

- Aluehallintovirasto on päätöksessään hylännyt nahkiaisen seurantaa ja tarkkailua koskevat vaatimukset sillä perusteella, että kyse on tarkemmin yksilöimättömästä perustutkimuksesta ja perustutkimusluonteisesta uuden tieteellisen tiedon tuottamisesta, eikä toimenpiteiden tuloksellisuuden tarkkailusta.
- Lapin ELY-keskus katsoo, että nahkiaista koskevat selvitysvaatimukset liittyvät oleellisella tavalla nahkiaisen yliiirtojen tuloksellisuuden arviointiin ja siihen, missä määrin yliiirroilla kompensoidaan nahkiaiselle aiheutettuja haittoja

AVIn päätös, LAPELY valitus, ohjaavasta vaikutuksesta

- Aluehallintoviraston antama lupamääräys koskien kompensatiotarvetta ja -toimenpiteitä jättää luvanhaltijoiden itse arvioitavaksi, millä tavalla velvoitehoidon toteuttaminen on kulloinkin taloudellisesti kannattavinta toteuttaa. Riskinä on, että tavoite luonnonmukaisemmasta velvoitehoidosta jää toteutumatta, jos velvoite on luvanhaltijoiden näkökulmasta kannattavinta hoitaa kalankasvatuksen ja istutustoiminnan avulla. Toisaalta arvioon perustuvassa kompensaatiossa on riskinä mahdolliset eriävät näkemykset kompensaaation tasosta.

AVIn päätös, LAPELY valitus, Kemijoki, Itä-Lappi

- Lapin ELY- keskus katsoo, että olosuhteiden olennainen muutos koskee niin ikään Vanttauskosken, Pirttikosken ja Seitakorvan sekä Raudanjoen Permantokosken voimalaitosten yläpuolisia vesialueita Kemijoessa ja niiden osalta on nyt vireillä olevan asian yhteydessä annettava asiaratkaisu.
- Olennaista Lapin ELY-keskuksen näkemyksen mukaan on se, että olosuhteiden muuttuminen on todettu päätöksessä koko vesistöalueella - tällöin myös **riittävät velvoitteet tulee määrätä koko vesistöalueelle.**

AVIn päätös, LAPELY valitus, Kemijoki, istutusvelvoitteista, sisävesivelvoite

- Lapin ELY-keskus toteaa, että lupamääräyksessä on tarpeen määrätä 1-kesäisten siikaistukkaiden keskipituudesta. Siikaistukkaiden keskipituudeksi tulee asettaa keskimäärin vähintään 10 senttimetriä.
- Lapin ELY-keskus toteaa, että lupamääräyksessä 3. on ilmeinen virhe. Järvitaimenvelvoite puuttuu kokonaisuudessaan lupamääräyksestä.

AVIn päätös, LAPELY valitus, Iijoki, istutusvelvoitteista, sisävesivelvoite

- - Aluehallintoviraston ratkaisu: Raasakan voimalaitoksen yläpuoliselle vesistöalueelle, vuosittain istutettava kolmen vuoden keskiarvona laskettuna 12 500 kg lohikalaa
- Kyseisellä kirjauksella istutusvelvoitteen arvo voi vaihdella siitä riippuen mitä lohikaloihin kuuluvaa istukaslajia kulloinkin käytetään. Istutusvelvoitteen toimeenpano on ongelmallinen myös mahdollisissa riitatilanteissa, jos luvanhaltijalla ja kalatalousviranomaisella on erimielisyys käytettävistä istukaslajista. Kolmanneksi istutusvelvoitetta on pidettävä vahinkoon nähden alimitoitettuna.